

Abstrakt

Tématem předkládané práce je projekt interpretační sémantiky, jejíž ve svých textech průběžně rozvíjí francouzský lingvista François Rastier. Cíl práce je dvojitý: jednak představit a dále rozvést základní principy této teorie, jednak poukázat na možné uplatnění Rastierova projektu při interpretaci a analýze literárních textů.

Klíčovým problémem, který lze s rastierovskou sémantikou spojit a který také představuje hlavní osu našeho výkladu, je souhra mezi otevřeností a uzavřeností textu, k níž dochází na různých jazykových úrovních: V rámci interpretační sémantiky je text chápán jednak jako jazykový objekt otevřený různým formám uspořádání a rozmanité artikulaci významových jednotek. Zároveň je však postulováno, že text pokaždé – v daném jazykovém a mimojazykovém kontextu – krystalizuje do určité struktury a nabývá určitý smysl. Toto obecné téma sledujeme napříč jednotlivými kapitolami, v nichž jsou pojmy interpretační sémantiky prověřovány na konkrétních příkladech z oblasti umělecké literatury:

(1) První kapitola je věnována tzv. *isotopním* vztahům, které představují hlavní textový princip. Ve světle tohoto principu není text popisován jako velká věta s apriori vymezenou textovou syntaxí. Textovost spočívá v momentálním usouvztažňování opakujících se (isotopních) významových jednotek, které se v daném textu vyčleňují na různých jazykových rovinách (morfémy, lexie, věty). V této kapitole se dále zabýváme fenoménem strukturních vztahů, které souborům opakujících se významových prvků vtiskují určitý tvar.

(2) Druhá kapitola je věnována pojmu *pasáže*, který v Rastierově sémantice odkazuje na základní textovou jednotku. Východiskem je tvrzení, že text není řetězcem invariantních prvků, které by se v něm pouze realizovaly (např. aktanty, narativní události či funkce). Nicméně přesto lze text na určité jednotky členit a přesto lze tyto jednotky přesně popisovat. Důraz zde klademe na okolnost, že tyto textové komponenty se pokaždé ustavují na ploše toho kterého textu, nikoli na rovině textové *langue*.

(3) Ve třetí kapitole se věnujeme otázce významové *produktivity* textu, která v rastierovské sémantice vyplývá z rozlišení mezi tzv. aferentními a inherentními významovými rysy. V případě inherentních prvků textu jde o svazky sémů, které jsou zakotveny v paradigmatu funkčního jazyka (tj. ve společensky bezpříznakovém paradigmatu). V případě aference jde o významové rysy, které vznikají buď aktualizací sémů spadajících do nějakého společensky příznakového paradigmatu (sociolekt), anebo vznikají „lokálně“, tzn. jsou produkovány konkrétním textem. Sám text, nejen jazykové paradigma, tedy může přispět k určování příslušné vrstvy významu.

(4) Poslední, čtvrtá kapitola je věnována otázce, jakým způsobem se promítá do významové struktury textu jeho *lineární uspořádání*. Zabýváme se tedy tím, jak různé lineární formy mohou sloužit jako opora při interpretaci textu. Zde jsou rozlišeny čtyři základní formy taktiky, které provazují následné fáze textu, a čtyři formy provazování textu jako celku do jedné linie